

THORKIL ØRUM: *The Promised Land. Peasant Struggles, Agrarian Reform, and Regional Development in a Southern Italian Community*. Studies in Cultural Sociology nr. 22. Kbh., Akademisk Forlag, 1985. 261 s.

Det er ikke nogen ringe metode at studere store udviklingstræk ved at koncentrere sig om detaljerne i et lokalsamfund. De abstrakte størrelser i nationale eller regionale statistikker bliver konkrete. Årsindkomst pr. capita, fertilitet og dødelighed viser sig som fattigdom, kulturelle vaner og begravelser af nære bekendte. Antropologer og kultursociologer bidrager med deres fags tradition for feltstudier, oprindeligt brugt på eksotiske folk, til metodens udvikling og til at fastholde, at historien handler om og handler med mennesker af kød og blod.

Thorkil Ørum beskæftiger sig i dette studium med en kommune, Melissa i Calabrien, den sydvestlige del af foden på den italienske støvle. Hans centrale problemstilling er virkningen af den italienske stats udviklingspolitik overfor Syditalien, eller rettere, hvorfor den ikke virkede. Melissa var i forvejen kendt som den kommune, hvor bøndernes og landarbejdernes jordbesættelse i 1949 og politiets voldelige reaktion vakte så stor offentlig opmærksomhed, at det var medvirkende til jordreformernes vedtagelse de følgende år. Jordreformen blev ingen succes i Melissa – eller andre steder i Syditalien for den sags skyld. Den kom for sent og blev overhalet af det italienske økonomiske mirakel. For de syditalienske bønder og landarbejdere fik det form af arbejdsemigration til industrierne i Nord. Den økonomiske afmatning i 1970'erne og -80'erne drev mange tilbage til jordlodderne i Melissa og til fattigdommen. Alligevel er Thorkil Ørums beskrivelse også en rapport om den langsomme moderniseringsproces med de kendte demografiske træk, faldende fødselstal, lavere børnedødelighed og med en tydelig påvisning af, at moderniseringen kommer sidst til fattigste.

For at få det rette perspektiv på lokalstudiet påtager Thorkil Ørum sig at give et rids af Italiens historie og naturligvis fortrinsvis af forholdet mellem »de to Italier«. Denne del af arbejdet har fået alt for stor vægt i fremstillingen – lige som i hans tidligere arbejde, *Segl og faskes* (Kbh. 1981). Læsere, der i forvejen kender noget til Italiens historie, får ikke noget nyt at vide, og læsere, der ikke ved noget om emnet, vil være bedre tjent med at hente det stof andre steder. Bogen litteraturliste rummer gode forslag i så henseende.

I betragtning af at jordbesættelserne i 1949 (og tidligere) fandt sted under løsenet »brød og arbejde«, er det overraskende, at man mellem de mange velordnede og informationsmættede tabeller i bogen ikke finder tal for lønudviklingen og navnlig for, hvor meget bønder og landarbejdere fik og får at spise. Dette ikke mindst i lyset af, at den konkrete sult er forsvundet i den periode, bogen dækker.

Henrik S. Nissen

PETER NORDENDORF OLSON: *Fredspolitisk Folkeparti. Et pacifistisk forsøg på opnåelse af folketingsrepræsentation*. Odense Universitetsforlag, 1985. 86 s., ill. 80 kr. + moms.

Fredspolitisk Folkeparti (FF) blev stiftet ved årsskiftet 1963/64 af en lille gruppe ikke-socialistiske, Gandhi-inspirerede pacifister. Partiets åndelige fader, Århus-rektoren Aage Bertelsen, havde allerede i 1955 – dengang medlem af Det radikale

Venstre – i en tale fremlagt de grundstene, som partiet byggede på: Dansk udmeldelse af NATO, ophævelse af den almindelige værnepligt, Danmark stillet under FNs beskyttelse, og overførsel af midlerne fra militærbudgettet til FNs programmer for udviklingslandene. På grundlag af især de ledende partimedlemmers arkiver og dagbøger, post festum-interviews m.v. søger forfatteren at rekonstruere FFs snørklede og ganske kuriøse genesis og udvikling.

Det var Det radikale Venstres tilslutning – omend med et knebent flertal – til den dansk-vesttyske Enhedskommando under NATO i 1961, der fik Aage Bertelsen til året efter at melde sig ud af sit gamle parti. Efter forgæves at have søgt støtte til en ny partidannelse hos »Kampagnen mod Atomvåben«, materialiseredes tanken henimod slutningen af 1963 hos Bertelsen og en lille gruppe pacifistiske fhv. retsstatsfolk og andre om dannelse af et egentligt fredspolitisk parti.

Trods et partimedlemstal på under 100 besluttede FFs ledelse efter en række kontroverser at stille op til folketingsvalget i september 1964. Partiets offentlige fremtræden under valgkampen var – ikke mindst i TV – en fiasko. Dets uerfarne og indbyrdes meget forskellige kandidater formåede ikke at overbevise mange af de potentielle vælgere om, at et kompromisløst pacifistisk parti, som – bortset fra antydninger om en løsning af »jordspørgsmålet« og forbud mod hemmelige kartoteker – intet havde at sige om indenrigspolitik, burde repræsenteres på tinge. Partiet fik godt 9000 stemmer, eller 0,3% af samtlige afgivne. I radikale kredse var man iflg. forfatteren tilbøjelig til at give FFs opstilling hovedansvaret for det radikale tab, som også førte til SR-regeringens fald – en besnærende opfattelse, som forfatteren uden videre tilslutter sig, dog uden noget forsøg på dokumentation eller argumentation for dens grad af sandsynlighed (f.eks. gennem inddragelse af valganalytisk materiale).

FF var og forblev et isoleret fænomen i dansk politik. Forfatteren påviser, hvordan dets ledere fundamentalt overvurderede mulighederne for at profitere politisk af de radikales og SFs kortvarige svækkelse i 1963/64. At partiet fra starten også manglede opbakning selv fra de anti-militaristiske og mere eller mindre pacifistiske kræfter i bl.a. atomkampagnen og, som forfatteren skriver, også her stort set blev betragtet som en samling velmenende, men excentriske sekterere, er efter alt at dømme rigtigt, men kunne dog også godt have været nærmere dokumenteret. Forfatteren gør sig desværre heller ikke yderligere overvejelser om, fra hvilke vælgergrupper FF egentlig hentede sine trods alt over 9000 stemmer ved 1964-valget – det eneste parti nogensinde deltog i.

Den lille bog, som er en forkortet udgave af forfatterens historiespeciale, er et led i rækken af småpartistudier fra Historisk Institut ved Odense Universitet. Trods de omtalte mindre mangler, og trods Fredspolitisk Folkepartis uundgåelige eftermæle som en kuriositet og fodnote i dansk partipolitisk historie, er det nyttigt, at partiets kortvarige scenoptræden nu er blevet undersøgt – også fordi den måske fortæller noget om, hvordan der ikke kan føres fredspolitik i Danmark.

Poul Villaume